

EGERCSEHI

településképi arculati kézikönyve | 2017

készült:

Egercsehi Község Önkormányzata megbízásából
polgármester: Kovács András
jegyző: Dr. Benkár József

314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján

a

Lechner Lajos Tudásközpont,
Nemzeti Médiahatóság,
Büki Nemzeti Park,
valamint az
Egri Járási Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalának
adatszolgáltatása segítségével

készítette:

Hoór Kálmán - főépítész
Boros András - építész
Boros Marianna - környezetirányítási szakértő
Hoór Csilla - munkatárs
Harsányi Péter - munkatárs
Veres Tünde - munkatárs

felhasznált irodalom és adatbázisok:

Egercsehi Település Rendezési Terve
Heves Megye Műemlékei
Heves Vármegye Községei - ifj. Reiszig Ede dr.
egercsehi.hu
openstreetmap.hu
mapire.hu
fentrol.hu
Rakonca Zoltán: Természetvédelem. Szaktudás Kiadó Ház Budapest 2002
A Hevesi füves puszták tájvédelmi körzet. Büki Nemzeti Park Igazgatóság Eger 2005
Bepillantás Dél-Heves Természeti Értékeibe Üröm Környezet-és Természetvédelmi
Egyesület, Heves Eger 2013
wikipedia.hu
bnpi.hu
egriborut.hu
Mátraalja borvidék ismertető
kaptarko.hu
Bábakalács füzetek-10 Jeles kövek
„Zöld Horizont” Büki nemzeti park.
Veres Zsolt: Homokkő Birodalom Észak Magyarországon. Természet Világa 146. évfolyam.
4. szám

2017

TARTALOM

Tartalom	4
Bevezetés.....	5
Egercsehi bemutatása	6
Örökségünk	9
Település-karakterek	33
Jó példák történeti I. átalakuló karakterű településrészhez	38
Jó példák történeti II. karakterű településrészhez.....	40
Jó példák telepített I. karakterű településrészhez	43
Ajánlások, építészeti útmutató.....	45
Jó példák sajátos építményfajták, reklámhordozók, utcanévtáblák	62

BEVEZETÉS

A településképi arculati kézikönyv a település bemutatásával az épített és természeti értékek megismertetésével, útmutatóval segíti a település fejlesztésében érdekeltet.

Észak-Magyarország, ezen belül Heves megye bővelkedik régi korok történelmi emlékeiben. Ezer év hosszú idő, mégis rohanó világunkban hajlamosak vagyunk elfelejteni mit is jelent ez az örökség. Házaink, templomaink néma tanúi ezeknek a koroknak, még akkor is, ha egy-egy település fejlődésének folytonossága a viharos történelmünknek köszönhetően többször megszakadt. Talán éppen ezért fontos olykor vallatóra fognunk szülőföldünk néma köveit. Nézzünk körül egy pillanatra! Vegyük észre rejtett értékeinket! Ne tévesszen meg minket az sem, ha az idő nyomot hagyott rajtuk. Saját történelmünket rejtik e falak, melyeket hozzáértéssel, szeretettel és hittel a mi feladatunk megőrizni, hozzáadva saját korunk értékeit.

Ez a kézikönyv ebben az értékmegőrzésben és értékteremtésben kíván segítséget nyújtani, röviden bemutatva a település épített és természeti adottságait. Az örökségünk fejezetben kiemeljük azokat az objektumokat, épületeket, műemlékeket, melyek a település önazonossága szempontjából kiemelkedő helyet foglalnak el. Az ajánlások fejezetben áttekintést nyújtunk a község különböző karakterű részeiről, valamint az útmutatóban fogalmazunk meg arról, hogy milyen építészeti eszközök révén tudjuk kedvezően befolyásolni egy-egy utca, településrész összképét. Az utolsó, jó példák fejezetben pedig olyan – a településen található – épületek, utcaképi elemek fotóit közöljük, melyeket vagy egészüket, vagy részletmegoldásait tekintve példaértékűnek tartunk. A kézikönyv csupán egy útmutató, nem helyettesítheti a döntéshozók, az építetők odafigyelését, az építészek felkészültségét, az építésben résztvevők felelősségét.

EGERCSEHI BEMUTATÁSA

1285-ben említi először egy oklevél, terra Cheh alakban. A Baksa nemzetség birtoka volt. 1285-ben Simon fia Dénes a zempléni Vily faluért elcserélte. 1546—1549 között köznemesek bírták. Eger 1552. évi ostroma idején a törökök elpusztították, 1564-ben kezdett újra benépesülni. 1600-ban Széky Pál gyermekeinek birtokában volt. 1635 táján adómentes kuriális faluvá alakult át, ezt a státust az 1730-as évekig megtartotta. 1672-ben ismét néptelennek mondja a dézsmajegyzék, 1675-ben pedig újra kuriális faluként említik. 1693-ban Dorogfy özvegyének birtokában volt. 1736-ban rudnyai Zsoldos Péter a Verebélyi-jusnak nevezett csehi birtokait Gellén Istvánra ruházta át, ettől kezdve a Gellén család ismételten vásárolt itt birtokrészeket a Széky, Papszász, Nagy, Sass és Biró családoktól. 1770-ben a Gellén, Okolicsányi és Mikhelek családok kezén volt a falu. 1791. aug. 23-án az egész község leégett. 1820 körül birtokos lett itt Beniczky Márton, majd Tamás, akitől unokaöccse, Zsigmond örökölte s 1830 körül felépíttette a Beniczky-kastélyt. Rajta kívül a XIX. század első felében az Eszenyi, Losonczy és Sütő családok is szereztek itt apró birtokrészeket.

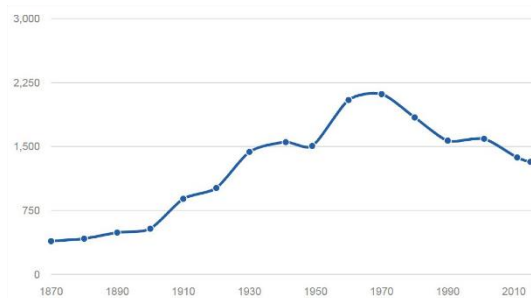
Terület

forrás: data2.openstreetmap.hu

Népesség

forrás: nepesseg.com

Egercsehi-történelmi pillanatkép

Az első katonai felmérés (1783-1785) feljegyzései

1. Szúcs $\frac{1}{2}$, Egerbocs 1, Mikófalva $1\frac{1}{4}$, Bekölce $\frac{3}{4}$, Borsodnádásd 3 órányira van.
 2. Egy szilárdan épült temploma van.
 3. Jelentéktelen patak folyik rajta keresztül.
 4. A környező erdők magas törzsű tölgy- és bükkfákból állnak.
 5. A patak menti rétek szárazak.
 6. Mikófalvára az út egy magas hegyháton, erdőben vezet, csak szükség esetén járható. Bekölcére a völgyben vezet, és az Egercsehiből jövő útba torkollik, ott már leírtuk.
 7. A szemben lévő domb uralja a települést.
- (Csiffáry Gergely–B. Huszár Éva: Heves megye II. József kori katonai leírása 1783-1785. Eger, 1999.105.o.)

Egercsehi 1864-ben, Pesty Frigyes helynévtára alapján

Az adatgyűjtés kérdőpontjaira felelet.

1. Tekintetes Heves megyében, a Mátra járásban kebelezett Csehi község csakis e jelenlegi néven állott, hogy ezen nevét honnan nyerte, ezt fölfödözni senki képes nem volt.
2. A községnek csak ez az egy neve él: Csehi, más név alatt lenni nem ösmeretes, hol minden időben e községet magyar r[ómai] k[atolikus] palóc lakta, s jelenleg is lakja.
3. A községnek hajdan volt-e más elnevezése v[agy] nem, arról semmit tudni nem lehet.
4. A község említetik 1300. évből a pápai tized lajstromában.
5. Hogy a község honnan népesítetett, arról mit sem tudni. 6. Köztudomásból, hagyományból, írott v[agy] nyomtatott emlékből a név eredetéről semmit tudni nem lehet.
7. A község határában előforduló dűlők nevei: Bartók dűlő, gödrös, sovány szántóföld. Nádasvölgy, ez onnan veszi nevezetét, hogy hajdanában e hely nádat termett, most jelenleg a határban a legjobb szántóföld. Csehi pallag, régebben haszontalan pallag volt, most jelenleg szántóföld. Omak, dombon fekvő szántóföld, alatta rét fekszik. Nagy pallag, hajdanában pallagon hevert, most szántóföld, alatta rét fekszik. A föld és rét között kis patak folydogált. Orom far, rossz, köves szántóföld, alatta rét van. A rét mellett kis patak folyik. Kaszásvölgy, e hely néhol lapályos, néhol dombos, máskülönben rossz szántóföld, alatta rét fekszik, a rét közepét kis patak hasítja. Pallápa, lapályos szántóföld, igen jó búzát terem. Meggyes, hajdanában e hely sok vadmeggyet termett, most jelenleg szántóföld. Ganajos alja, igen jó termő rét, a közepét kis patak hasítja. Szurdok alja, Bekölce községbe vezető szoros eljárástól vette e nevezetét, máskülönben igen jó szántóföld. Szedres völgy, valaha igen sok szedret termett és pallagon hevert, jelenleg szántóföld. Szelepvölgy, dombon fekvő rossz szántóföld. Pinczehely, sovány, terméketlen rét. Két hegy között fekszik. Máskülönben mikor az ősatyák üldöztettek, e helyen sok pincéket ástak, s azokba rejtették el magukat. A pincehelyek jelenleg is láthatók.

Végre Csehi község Heves megye szélén, Szúcs, Bocs, Mikófalva, Bekölcze községekkel határos.

Kelt Csehiben, július 7-én 1864.

Ficzere Márton bíró
Kiszely Lajos jegyző

(Pesty Frigyes: Heves vármegye helynévtára. A Heves Megyei Levéltár forráskiadványai. 11. Eger, 2005. 55-56.o.)

forrás: hungaricana.hu

ÖRÖKSÉGÜNK

Ebben a fejezetben bemutatjuk a település épített és természeti értékeit

Települések épített értékei (általános áttekintés)

Az épített örökség megóvása és fenntartása az emberiséggel egyidős.

A jelentősebb építmények vagy épített környezetek védelmét napjainkban is előírások, jogszabályok határozzák meg, ezáltal is elősegítve a jövő generációk részére történő épített kulturális értékek megismerését, megőrzését.

Az épített örökségvédelem fokozatai:

Nemzetközi védelem – világörökség szintjén meghatározott építmény, vagy környezet megőrzését, nyilvántartását szabályozza.

Országos védelem – műemlékvédelem, amely az országos szinten meghatározott építmény, vagy környezet megőrzését, nyilvántartását szabályozza.

Helyi védelem - helyi, önkormányzati szinten meghatározott építmény, vagy környezet megőrzését, nyilvántartását szabályozza.

„A helyi védelem célja egy adott településnek és környezetének, az ott megtalálható értékes építészeti, táji, valamint az épített környezettel összefüggő természeti jellegzetességeknek minél hitelesebb és teljesebb megőrzése.”

Településképileg meghatározó - helyi, önkormányzati szinten, településképi szempontjából meghatározó építmény vagy környezet nyilvántartása az arculati kézikönyvben, melyek később helyi védelem alá is kerülhetnek.

A fennmaradt és védelemre méltó épületek, épített környezetek, mind történeti, mind pedig művészettörténeti szempontból jelentős értéket képviselnek, ugyanakkor az adott közösség önmeghatározásának is fontos pillérei. Fenntartásuk és méltó hasznosításuk tehát gazdasági, kulturális, végső soron településpolitikai érdek.

Nemzeti emlékhely

A nemzeti emlékhelyek történelmünk legfontosabb helyszínei, az emlékezet egyszerre szimbolikus és valóságos terei. Bár gyakran fontos építészeti alkotások, nem elsősorban műemléki szempontok alapján számítanak jelentősnek, hanem kiemelkedő történelmi szerepük miatt.

Történelmi emlékhely

A történelmi emlékhelyek az emlékezet olyan fontos helyszínei, amelyek nemzeti, felekezeti, regionális vagy kisebbségi szempontból kiemelkedőnek minősülnek. Bár gyakran fontos építészeti alkotások, nem elsősorban műemléki szempontok alapján számítanak jelentősnek, hanem kiemelkedő történelmi szerepük miatt.

Egercsehi épített értékei

Beniczky -kastély – műemlék (Kossuth Lajos u. 1. sz. kastély)

Földszintes, téglány alakú lakóház kerti homlokzatán $a + a+b + C + -b + a + a + a$ ablak, illetve nyugatról kéttengelyes újabb hozzáépített szárny. A sekély falmezőkkel tagolt falakon az ablakok között armatúrás, középen két pillérre, illetve azok között két dór oszlopra támaszkodó timpanonos porticus. Az előrelépő porticus oldalain pilaszterekből induló félkörös ív. A porticus mögötti $b + C + b$ homlokzati nyílások fölött falpillérekről induló félkörös lunetták. Udvari homlokzatán széles rizalit középtengelyében egyenes zárású bejárati kapu, két oldalán két-két — közös lábazon álló — sima törzsű, előrelépő szabad dór kőoszlop. Az oszlopokon széles architráv nyugszik, rajta négylépcsős kő attika. Közepén nyíllal átlőtt nyakú hattyús Beniczky-címerrel. A vörösmárvány címerpajzs körül boggyós, leveles ágak, ormán nemesi korona. Az udvari homlokzaton $a + b + a + b + C + b + a + b$; az újabb szárny itt négytengelyes. Körben az ablakok alatti mélyített tükrökben újabb — terracottára festett — copf füzérek, az ablakok fölött ugyanilyen empire indadísz. Az ablakok között falsávok. Körbefutó alacsony lábázat, tagolt ereszpárkány, lekontyolt nyeregvető új palahéjjal.

Rózsafüzér Királynője templom - műemlék (ófalú)

Magasan a falu fölött álló, keletelt egyhajós templom késő középkori szentéllyel, barokk hajóval, homlokzatát és tornyát idősebb Zwenger József tervei szerint építették ki a XVIII. század végén.

Az egercsehi lakosoknak a megye templomuk építéséhez 1734-ben 6 forint pénzsegélyt ad. Az egercsehi templomot az 1769-ben bekövetkezett villámcsapás súlyosan megrongálta és ezért megkezdte a lakosság annak újjáépítését. Ugyanezen évben az egri püspök utasítására 33 forintot fizetnek ki a püspöki pénztárból Miller János egri kőfaragónak az egercsehi templomajtó kőoszlopai és lépcsői kifaragásáért. Az 1811. évi egyházlátogatási jegyzőkönyv szilárd anyagból épült, erős falú építménynek mondja, azonban nagy repedések mutatkoznak rajta. A torony is szilárd anyagból van, a tető és sisak fazsindelyes. Az egész építmény boltozott, a karzat falazott, a szószerk fából, a keresztelőkút rézből. Egyetlen oltára fölött az Erzsébetet látogató Boldogságos Szűz képe. A templom a hívek adományából készült. 1818-ban újra kell javítani a templomot, amikor is Zwenger József egri kőművesmester 268 forintért a külsőt, a tornyot és a homlokzatot tatarozza. 1829-ben ismét javítják a templomot és tornyot, ekkor az ács 960 forintot, Zwenger József 1200 forintot kap. 1836-ban újrászindelyezik a tornyot és templomtetőt, vakolnak és meszelnek. A kőműves-mester ekkor ismét Zwenger József. 1850-ben Streimmelwöger Mihály egri építőmester Mahr Ferenc egri ácsmesterrel együtt javításokat végez az egercsehi templomon. Az egri érseki levéltár tervtárában fennmaradt az egercsehi templom alap-, homlokzati és tető-szerkezeti rajza. Az alap- és homlokzati rajz „Joseph Zwenger Maurermeister” aláírással. Hátán későbbi írással olvasható: „Egercsehi templom javítása 1829.” Miután az 1767. évi canonica visitatio azt mondja, hogy a templomot 1734-ben építette a helység lakossága szilárd anyagból, 3 oltára és fatornyocskája van és miután az 1811. évi már idézett canonica visitatio a tornyot is szilárd anyagból épültnek mondja, a homlokzat kiépítését a toronnyal együtt 1767 utánra, illetve 1811 előttre kell tennünk. Ezek szerint az idézett terv nem lehet az 1829. évi, ifj. Zwenger-féle munkák idejéből való, hanem az id. Zwenger József, az egri kőművescéh mesterének kezétől származik. Az alaprajzból leolvasható a középkori templom maradványából kiépült sokszögzáródású szentély, az 1830-as évekből származó kétszakaszos hajó és a hajónál szélesebb kórus, ill. torony és homlokzatépítmény. Utóbbi az 1769. évi újjáépítéssel függ össze, amikor a templomot a villámcsapás súlyosan megrongálta. Erre az időre utal Miller János számára 1769-ben kifizetett s a homlokzat számára készített kőfaragó munka is.

Középtornyos visszaszökkentett, legömbölyített sarkú, sávozott homlokzatán előreugratott és ugyanakkor homorú faltagokkal kilépő rizalitját két ferdeállású lizéna között konkávosan visszahajló kosárv alkotja. A rizalitban lent lapított kosárvíves, zárköves, visszaskötött külső kerettel övezett kapuzat, fölötté kiugró szemöldökpárkány. A kapuzat fölött a nagy, sávozott, fellneri kosárvben lekerekített sarkú kórusablak. Az alapvonalat követő, előre és visszaívelő — a kórusépítmény oldalain tovább futó — hornyolt főpárkány a rizalit fölött

kosáríves timpanonként egyesül. A főpárkány fölött annak vonalát követő magas attika, melyen kétoldalt egy-egy alacsony tört peremű félromzat között emelkedik a mind négy oldalán homorú falsíkú, élein homorúan lenyesett és falsíkokkal díszített torony test. A torony élénk alapvonalát követő, sokszorosán legömbölyített tört övpárkány alatt faltükrök közötti kisebb, fölötté félkörösen záródó nagyobb harangablakok. Szakállas párkányú órákörök és kilencszeres tagolású torony-ereszpárkány. Nyolcélú lanternás és gúlában végződő bádogsisak. A déli oldalon, a kórusablaknál a hajó vissza-szökkentve domború sarokkal lép hátra. Rajta két lekerekített sarkú ablak, az ismét visszalépő szentély a hajóra ferde szögben áll és a nyolcszög három oldalával zárul. Az északi oldalon a szentélyhez simuló sekrestye hosszfa a szentély falával párhuzamos, félsátortetős építmény, jellegtelen nyílásokkal. Az északi oldalon a déli helyzet ismétlődik, ablakok nincsenek. Körül működő lábazat, körbefutó tagolt ereszpárkány, tagolt sekrestye-ereszpárkány. Új palahéj.

Római Katolikus Templom (bányatelep)
(Településképileg meghatározó)

Beniczky kriptá
(Településképileg meghatározó)

A Beniczky nemesi család kriptája, kis park közepén. Négyyszög alaprajzú, fehérre meszelt épület, boltíves bejáráttal és felette timpanonnal.

Kőszénbánya igazgatói lak (veszélyeztetett)
(Településképileg meghatározó)

Transzformátor ház
(Településképileg meghatározó)

Művelődési ház, mozi (veszélyeztetett)
(Településképileg meghatározó)

Az egykori bánya kétszintes irodaépülete
(Településképileg meghatározó)

Plébánia épülete (archív felvétel)
(Településképileg meghatározó)

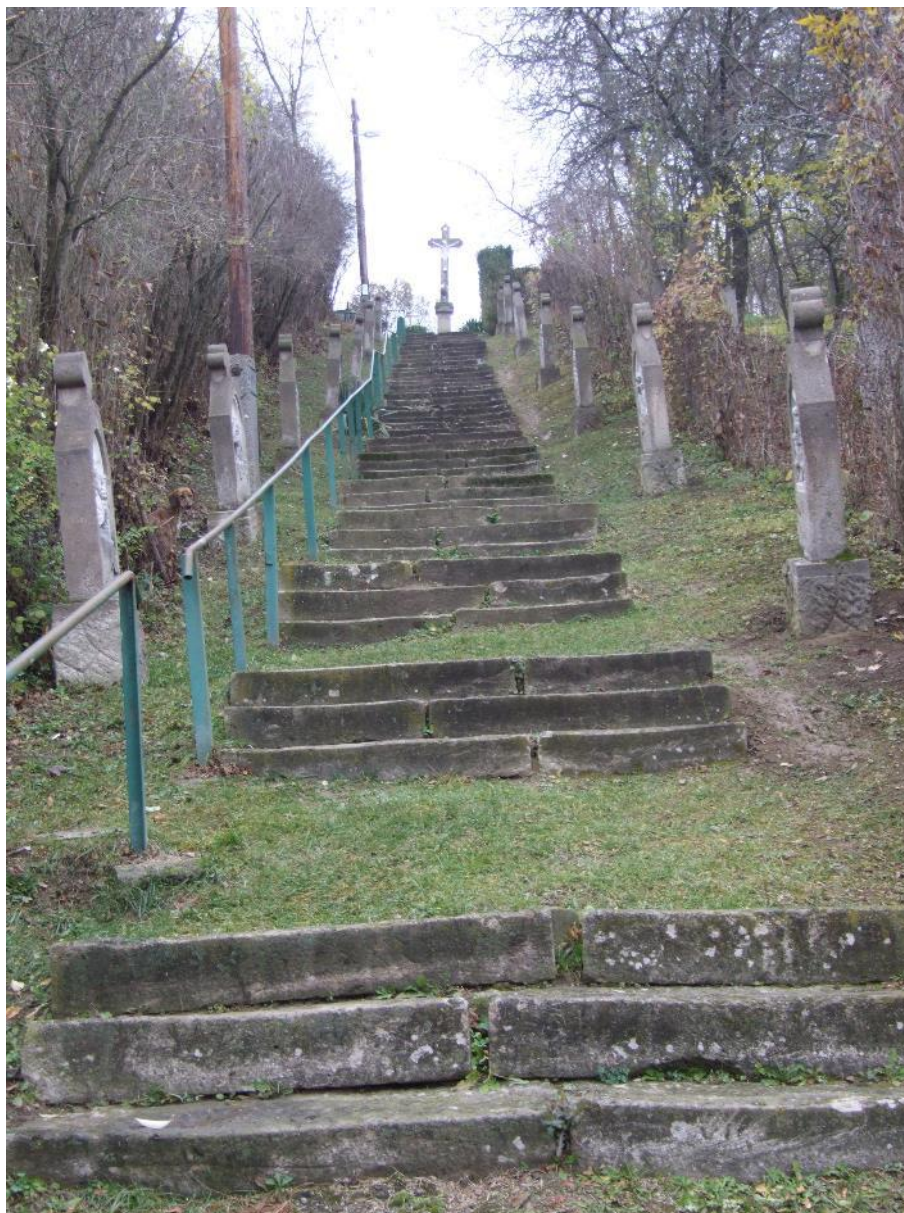
Tájház (veszélyeztetett)
(Településképileg meghatározó)

Magtár – műemlék (archív felvétel, veszélyeztetett)

Kálvária (Kossuth Lajos u. 31. mellett.)
(Településképileg meghatározó)

Emlékmű (Bányász téren, a templom melletti parkban)
(Településképileg meghatározó)

Egercsehi szénbányászatának és bányászainak emlékére emelt, márványlapokkal burkolt lépcsős talapzaton álló mészkő-szikla, rajta fekete márvány emléktáblákkal, egyiken a bányászat során elhunyt bányászok névsorával.

Bányász kopjafa (Bányász téren, a templom melletti parkban)
(Településképileg meghatározó)

Fából faragott kopjafa beton lábazaton. Rajta három emléktábla: Beniczky György 1840-128 földbirtokos, bányaalapító; Varga Lajos 1927-1995 erdő- és bányamérnök, főmérnök; Papp János 1928-2017 bányaművelő mérnök, igazgató.

Feszület (Az ófalu É-i határánál, a Kossuth Lajos út mellett)
(Településképileg meghatározó)

Kb. 3 méter magas feszület, festetlen faragott terméskő talapzat és kereszt, rajta szintén festetlen, faragott corpus-szal.

Hősök emlékműve (Kossuth Lajos u. 29. számmal szemközt, egy parkban)
(Településképileg meghatározó)

Az I. és II. Világháborúban elhunyt hősök emlékére állított emlékmű, kerítéssel körbevett parkos területen. Lépcsőzetes beton talapzaton faragott kő emlékmű, tetején zászlórúddal és nemzetiszín lobogóval, oldalán márványtáblákon az elesett hősök neveivel. Fenyők, tuják és bokrok veszik körül.

**Feszület (archív fotó, A település D-i határánál, a 25. sz. főút mellett
Kossuth Lajos út Szarvaskő felőli vége)**
(Településképileg meghatározó)

Festetlen, faragott kő talapzaton faragott kő kereszt, rajta szürkére festett
faragott corpus-szal

Olvasó nő szobra (A Jókai Mór és Petőfi Sándor utak kereszteződésénél egy parkban.)

(Településképileg meghatározó)

Kis parkos területen, egy medence partján található, ülő, olvasó nőt ábrázoló bronzszobor.

Mozdony (A Jókai Mór és Petőfi Sándor utak kereszteződésénél egy parkban.)

(Településképileg meghatározó)

A bányászat során használt, fekete és piros festésű öreg kismozdony.

Bányász-emlékmű (Jókai Mór és Petőfi Sándor utak kereszteződésénél)

(Településképileg meghatározó)

A bányászat során elhunyt bányászok emlékére állított emlékoszlop, rajta fekete márvány emléktáblával, egy kis parkban felállítva.

Emlékmű (A Jókai Mór és Petőfi Sándor utak kereszteződésénél egy parkban)

(Településképileg meghatározó)

A fasizmus áldozatainak emlékére állított emlékmű, lépcsőzetes beton talapzaton gránitvörös emlékmű, tetején oszloppal, rajta emléktáblával, körülötte fenyőkkel.

Csille (Egri út 1. szám mellett)
(Településképileg meghatározó)

A szénbányászat során használt csille, egy csilleürítőben kiállítva.

Bányász emlékmű (Május 1. út)
(Településképileg meghatározó)

Építészeti részletek

Települések védett területei és természeti értékei (általános áttekintés)

Településünk védett területeit és természeti értékeit akkor ismerhetjük meg a legjobban, ha tisztában vagyunk ezen területek védelmét meghatározó szabályokkal és a besorolások lényeges szempontjaival. Mi is a természetvédelem feladata? Az 1996-ban életbe lépett természetvédelmi törvény bevezette a természeti értékek és területek általános védelmét, mely kiterjed a tájra, a vadon élő élővilágra, a természeti területekre, az élőhelyekre és a földtani természeti értékekre. Az ember által nem bolygatott területen még lehet passzív természetvédelmet folytatni, de területeink döntő részén már szükséges a cselekvő aktív beavatkozás. A természetvédelem célja a tudományos és kulturális szempontból legjelentősebb természeti értékek természetes vagy ahhoz közeli állapotban való megőrzése, fenntartása és bemutatása révén azok közkinccsé tétele.

Fontos tudnunk, hogy a természet közvagyon, országhatárokon belül nemzeti kincs, ennek megőrzése gyarapítása minden generáció feladata. Ezen feladat ellátásához ismeretekre van szükség, oktatással, képzéssel, tudatformálás segítségével sokat tehetünk a természetvédelméért. Mire is kell figyelniünk? Rövid összefoglalásként földtani, növénytani, állattani értékeinkre és közérzetünk szempontjából kiemelten fontos tájképi értékekre. Épített környezetünk szépségét emelik kultúrtörténeti értékeink, melyek múltunk, történelmünk fontos alkotásai, elődeink, őseink megmaradt emlékezte.

Településünk természeti és kultúrtörténeti értékeinek felméréséhez, bemutatásához ad segítséget az alábbi rövid rendszerezés, mely a legfontosabb védett terület típusok listáját, illetve értelmezését tartalmazza:

Nemzeti park az ország jellegzetes természeti adottságaiban lényegesen meg nem változtatott, olyan nagy kiterjedésű területe, melynek elsődleges rendeltetése a különleges jelentőségű, természetes növény- és állattani, földtani, víztani, tájképi és kultúrtörténeti értékek védelme, a biológiai sokféleség és természeti rendszerek zavartalan működésének fenntartása, az oktatás, a tudományos kutatás és a felüdülés elősegítése.

Tájvédelmi körzet az ország jellegzetes természeti, tájképi adottságokban gazdag nagyobb általában összefüggő területe, tájrészlete, ahol az ember és természet kölcsönhatása esztétikai, kulturális és természeti szempontból jól megkülönböztethető jelleget alakított ki, és elsődleges rendeltetése a tájképi és természeti értékek megőrzése.

Természetvédelmi terület az ország jellegzetes és különleges természeti értékekben gazdag, kisebb összefüggő területe egy vagy több természeti érték illetve ezek összefüggő rendszerének védelme.

Természeti emlék valamely különlegesen jelentős egyedi természeti érték, képződmény és annak védelmét szolgáló terület.

Ökológiai folyosó az egyes védett természeti területek, valamint egyes védett természeti területek védőövezete, Natura 2000 területek, érzékeny természeti területek és a természeti területek között a biológiai kapcsolatokat biztosító, vagy ezt elősegítő területeket, területsávokat és területmozaikokat, és ezek láncolatát, valamint az ezeken található élőhelyeket jelentik.

Ökológiai hálózat egyes védett természeti területek, valamint egyes védett természeti területek ökológiai (zöld) folyosókkal biztosított biológiai kapcsolatainak egységes elnevezését jelenti.

Érzékeny természeti terület az olyan extenzív művelés alatt álló terület, amely a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség fennmaradását, a tájképi és kultúrtörténeti értékek megőrzését szolgálja.

Natura 2000 terület (európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület) külön jogszabályban meghatározott különleges madárvédelmi terület, különleges természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek kijelölt terület, illetve az európai unió által jóváhagyott különleges természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.

Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

A településre vonatkozó természeti értékeket jelen fejezet térképmelléklete tartalmazza. A település természetvédelmével kapcsolatos kérdések a Bükk Nemzeti Park felügyelete alá tartoznak.

Egercsehi természeti értékei

Egercsehi Heves megye északi részén az Ózd-Egercsehi medencében fekszik. A falu közelében ered a Villó patak. Természetes növényzetét cseres tölgyesek, bükkösök alkotják. A falu jellege szerint részben patak menti részben út menti település. A községtől keletre dombon álló templom, északi részén egy kúria és tőle különállóan egy bányatelep helyezkedik el.

Egercsehi térségének szénbányászata több mint 220 éves múltra tekint vissza. Heves megye első mélyművelésű szénbányáját 1770-ben nyitották Egerbakta határában, az utolsót pedig 1990-ben zárták be Egercsehiben. A hazai mélyművelésű szén- és ércbányászat a rendszerváltás körüli rohamos hanyatlása után a legtöbb volt bányahelyünkön már az emléke is alig-alig él az évtizedeken át, virágzó fejlődést és biztos megélhetést nyújtó iparágaknak.

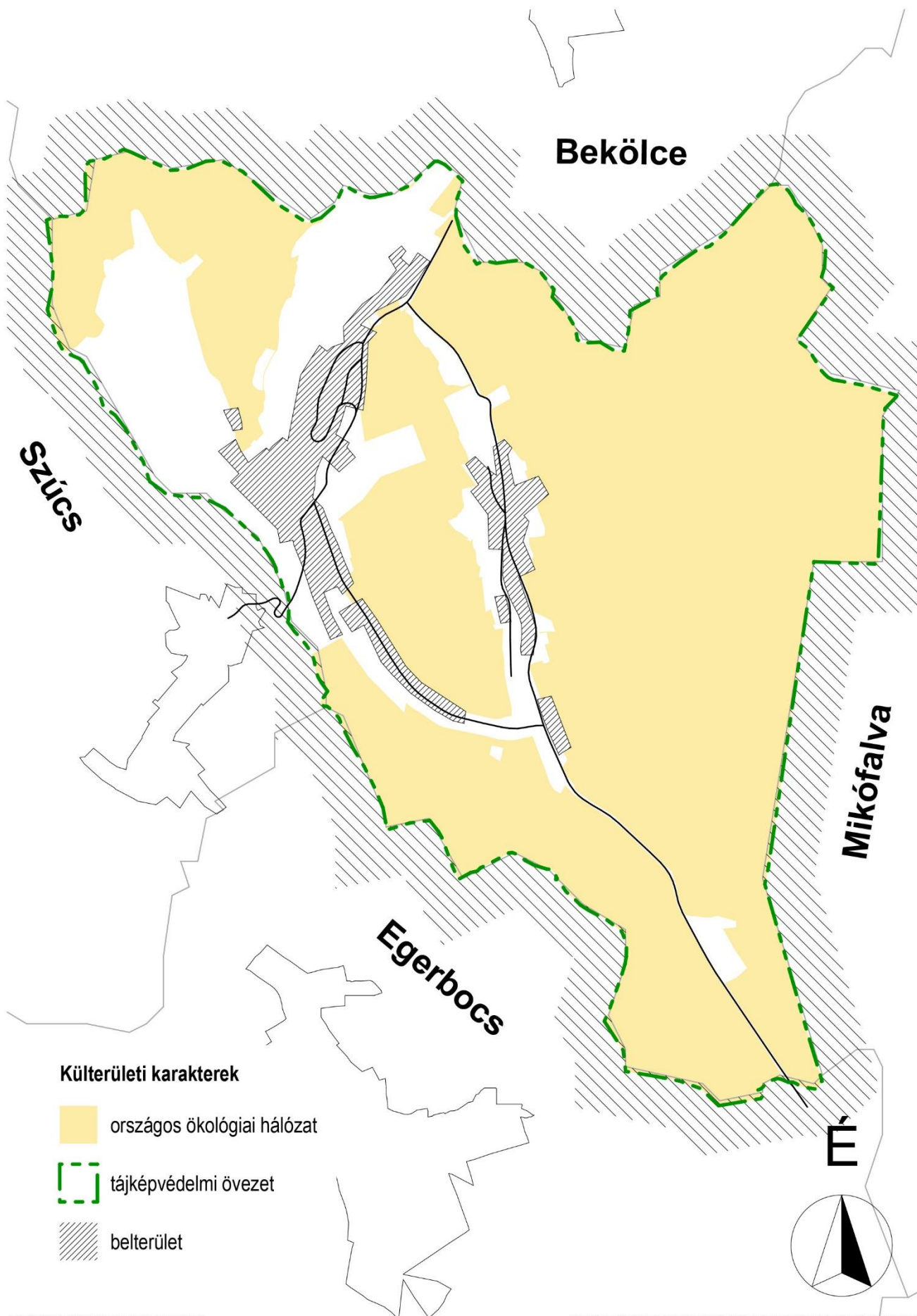
Az üzemi létesítményeket meggondolatlanul elpusztították vagy felelőtlen kezek széthordták, a szakma elhalt és lassan elfogynak azok is, akik egykor büszkén bányásznak mondhatták magukat. Ezért szerencsések azok az egykori bányász települések, amelyeken létrejött és működik valamilyen hagyományőrző szervezet és szakavatott történész. Ezen kevés helyek egyike Egercsehi. Ha már a bányászatunk megszűnt, legalább szellemi és tárgyi hagyatéka kerüljön megmentésre és hajdani rangjához méltó bemutatásra az utókor számára.

Egyedi tájértékek.

Bányató, a Kis-Akácok nyugati határán, az egykori kőszénbánya meddőhányójánál. Természetes állapotokkal jellemezhető állóvíz, felszíne lebegő hínárral borított, számos szita-kötő fajnak szolgál élőhelyéül. Erdővel körülvett. Keleten a meddőhányón az időközben beállt erdő és talajképződés napjainkra mérsékelte a tó veszélyeztetését.

Fésűs kagyló lelőhely ősmaradvány előfordulása az üledékes kőzet feltárása. Szőlő-mála a Beniczky kriptától nyugat, dél-nyugati irányban kb. 320 méterre. Miocén homokkő felszínre bukkanása egy horhos oldalában, mely tömeges mennyiségben tartalmaz fauna fossziliákat (fésűskagylókat).

Bányász emlékmű a Jókai és Petőfi utak kereszteződésénél egy parkban. A bányászat során elhunyt bányászok emlékére állított emlékoszlop, rajta fekete márvány emléktáblával.

alaptérkép: <http://www.openstreetmap.hu/>

A pontos külterületi és belterületi határokat a szabályozási terv tartalmazza!

Egercsehi község természeti értékei 2017

TELEPÜLÉS-KARAKTEREK

Ebben a fejezetben és az elkövetkezőkben a település építészeti karaktereivel foglalkozunk

Építészeti karakterek osztályozását sokféleképpen közelíthetjük meg. Az építés ideje, a kor amiben az épület megszületett mindig nyomot hagy a külső megjelenésén is, ezért olyan osztályzási rendszert választottunk, mely alapvetően az építési korszakok alapján határozza meg a karaktereket. A karakterek azonosításában nagy segítségünkre vannak a katonai felmérések I-III. katonai felmérés (1763-1887) valamint Magyarország Katonai Felmérése (1941), továbbá a 60-as évek légifelvételei.

Történeti I. karakterű településrész (1763-1920)

A török dúlás alatt az ország jelentős területe elnéptelenedett és falvak váltak pusztává a hódoltság területén, mely a mai Magyarország jelentős területeit érintette. A 150 éves török uralom után újra benépesülő falvak a 18. sz.-tól az első világháborúig megszakítatlan fejlődést mutatnak, mely a népi építészeti változatos formáit alakította ki. Sok településen még ma is azonosíthatóan létezik ez a karakter. Megőrzése közös érdekünk.

Történeti II. karakterű településrész (1920-1945)

A két világháború között a trianoni trauma után ismét megfigyelhető egy fellendülés, mely bizonyos településeket vidéken is megérintett. A „boldog békeidőkben” még ideális körülmények között alkotó építészek, Kós Károly és a „Fiatalok” köre olyan építészeti stílust teremtett, mely a 30-as években is termékeny talajra talált a vidéki építészeti környezetben.

Telepített I. karakterű településrész (1950-1960)

A két vesztes világháborút és az erőszakos államosítást követően a termelészövetkezetek fellendülő időszakában és a „háztáji” termeléssel kiegészítve a vidéki lakossága gazdasági erősödését jelzi a „kockaházak” tömeges elterjedése. Ez a népi építészettel való radikális szakítást is jelentette, ugyanakkor talán ez az utolsó korszak, amikor falvaink egységes utcaképpel rendelkeztek.

Telepített II. karakterű településrész (1990-)

Az 1990-es rendszerváltás után kialakuló gazdasági helyzet, valamint az építőipari anyagok egyre szélesedő választéka a vidék egységes építészeti arculatának teljes felbomlásához vezetett. Az új telekosztások jellemzően az oldalhatáron álló beépítést elhagyva szabadon álló formát részesítették előnyben. A motorizációval együtt a gépkocsi is, mint jelentős vagyontárgy helyet követelt magának az ingatlanon. A „nappali” helyiség megjelenésével és a tetőtérbeépítések elterjedésével léptékváltáson mennek keresztül házaink.

Mezőgazdasági birtokközpontok

A mezőgazdasági birtokközpont az 1990-es években felszámolt TSZ birtokközpontok újra hasznosulása, az ezzel kapcsolatos átépülés, napjainkban is folyamatban van, illetve új birtokközpontok kialakulása is megfigyelhető.

Ezeknél a külterületi természetben való építettségük okán az építésnél, átalakításnál, bővítésnél a kilátásvédelem, rálátásvédelem és tájvédelem szempontjait is javasoljuk figyelembe venni.

Üdülőházas karakterű településrész

A 80-as évekre már a lakosság jelentős része rendelkezett gépkocsival. A városi létből a vidék nyugalmaiba vágók körében közkedvelté vált a „vikendház”. A hétvégéken megelevenedő jellemzően külterületeken lévő épületek sajátos világot képeznek mind a mai napig.

Átalakuló településrész (kiegészítő karakterjellemző)

A fenti karakterek a legritkábban jelennek meg tisztán. Ott ahol a változás olyan mértékű, hogy az eredeti karakter nehezen felismerhető, esetleg csak az utcaszerkezet és a telekosztás őrzi azt ott az „átalakuló” településrész megnevezéssel jelöljük az eredeti karakter nevének megtartása mellett.

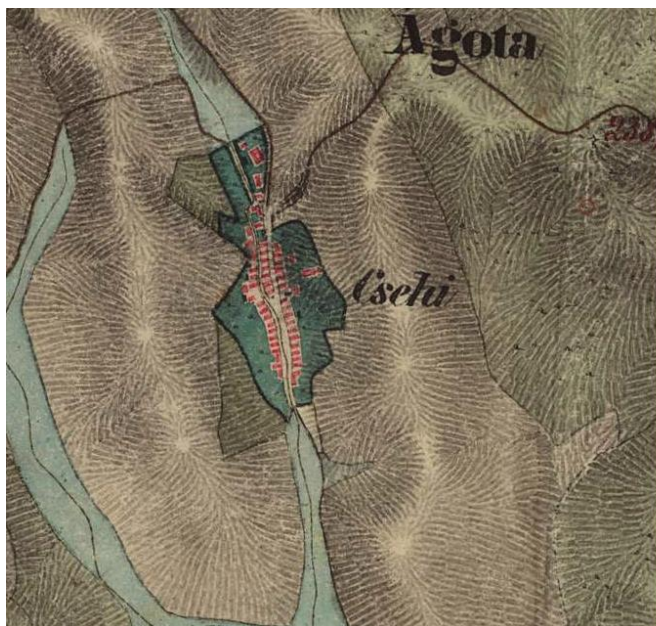
Településkép szempontjából veszélyeztetett településrész

A településrész megváltozott gazdasági és szociális állapota kedvezőtlen folyamatokat indított el, mely napjainkra a településképben is jelentős károkat okozott. Ezen folyamatok okainak feltárása véleményünk szerint fontos, de nem a településképi arculati kézikönyv feladata. A térképen jelöljük az érintett településrészeket.

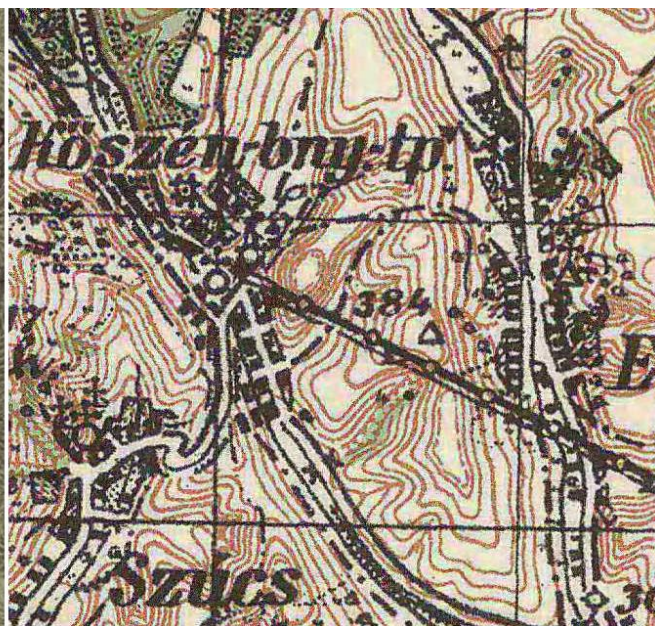
Egercsehi település karaktere

A település régi része a Pataknak nevezett víz két oldalán, ill. a Bekölcére vezető országút mellett húzódik. Az 1907-ben alapított bányatelep a falutól északnyugatra, különállóan terül el. A templomtól északra eső rész a Felvég, a déli az Alvég. A falu középső részén — ahol a patakmenti jelleg ma is megvan —, a patak keleti partján hajdan kuriális nemesek, a másikon telkes jobbágyok laktak. A falu északi részének szűk zsellérportáit a kúria gazdasági vonzása hozta létre. Az összefoglaló falurész-neveken belül a kisebb részeket a rajtuk lakó palóc hadakról nevezik (pl. Ficzer had, Tompos had stb.). 1895 körül még falukapukat („serte kapu”) használtak. — A régi falumag leginkább dél felé terjeszkedett: először 1909-ben, majd az 1920-as években (Falu alja), végül 1945 után. Az utóbbi időkben jelentősen fejlődött a bányatelep is, mely Csónakútja tanyával csaknem összeépült. A telkek nagyobb része szalagtelek, kivéve az apró zsellértelkeket és a nemesi hadak nagyméretű táblatelkeit. A beltelek gazdasági funkciója 1945-ig annyiban megosztott volt, hogy minden gazdának rakodója volt a határban; és korábban a búzát is ott nyomtatták. A telkek elrendezése soros, a nemesi hadaké csoportos volt. A nemesi telek fonással volt kerítve, a többit csak a XX. sz.-ban kezdték keríteni. Részben patakmenti, részben útmenti település, közepétől keletre dombon álló templommal, északi részén kúriával és tőle különállóan elterülő bányateleppel.

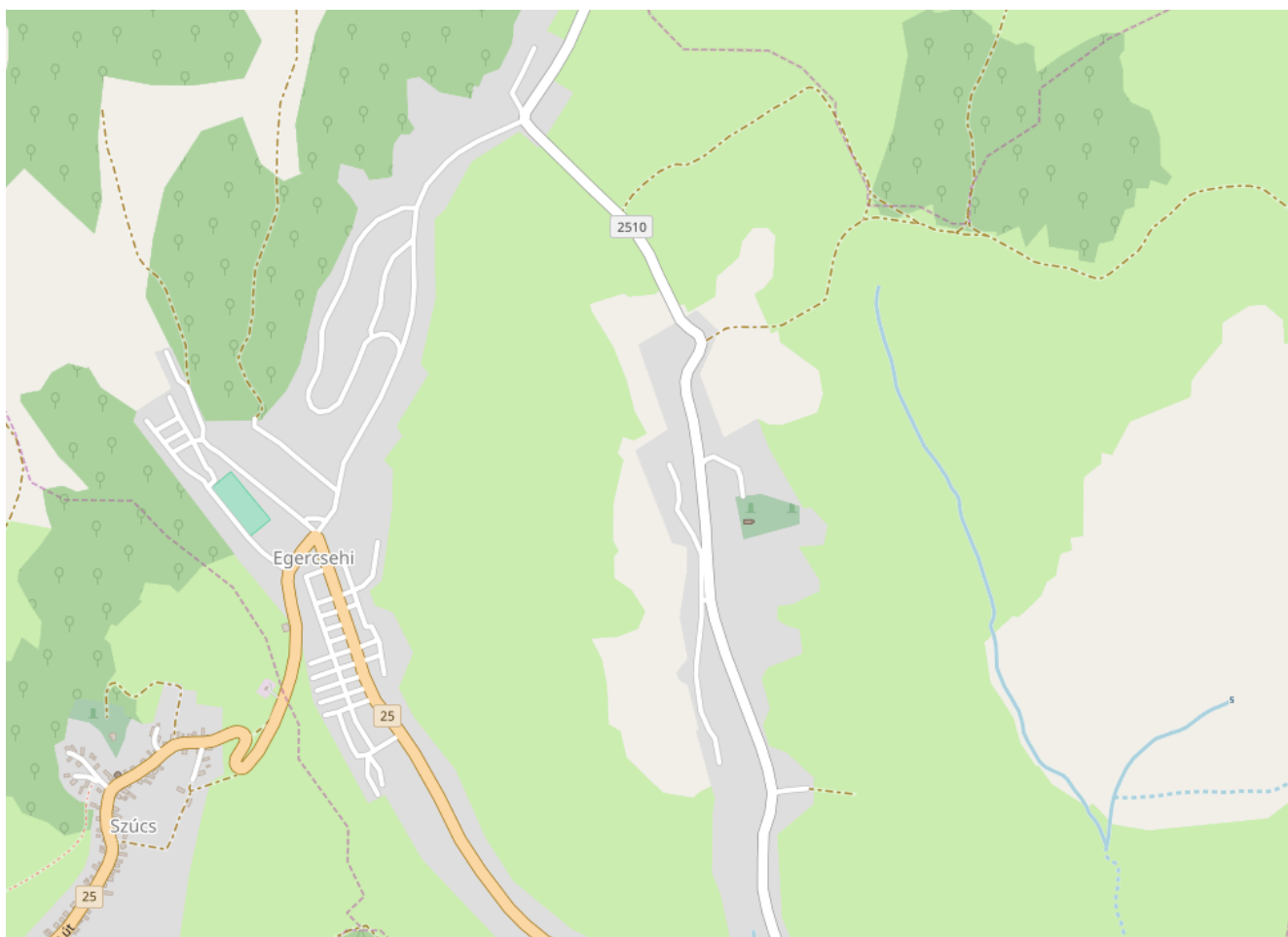

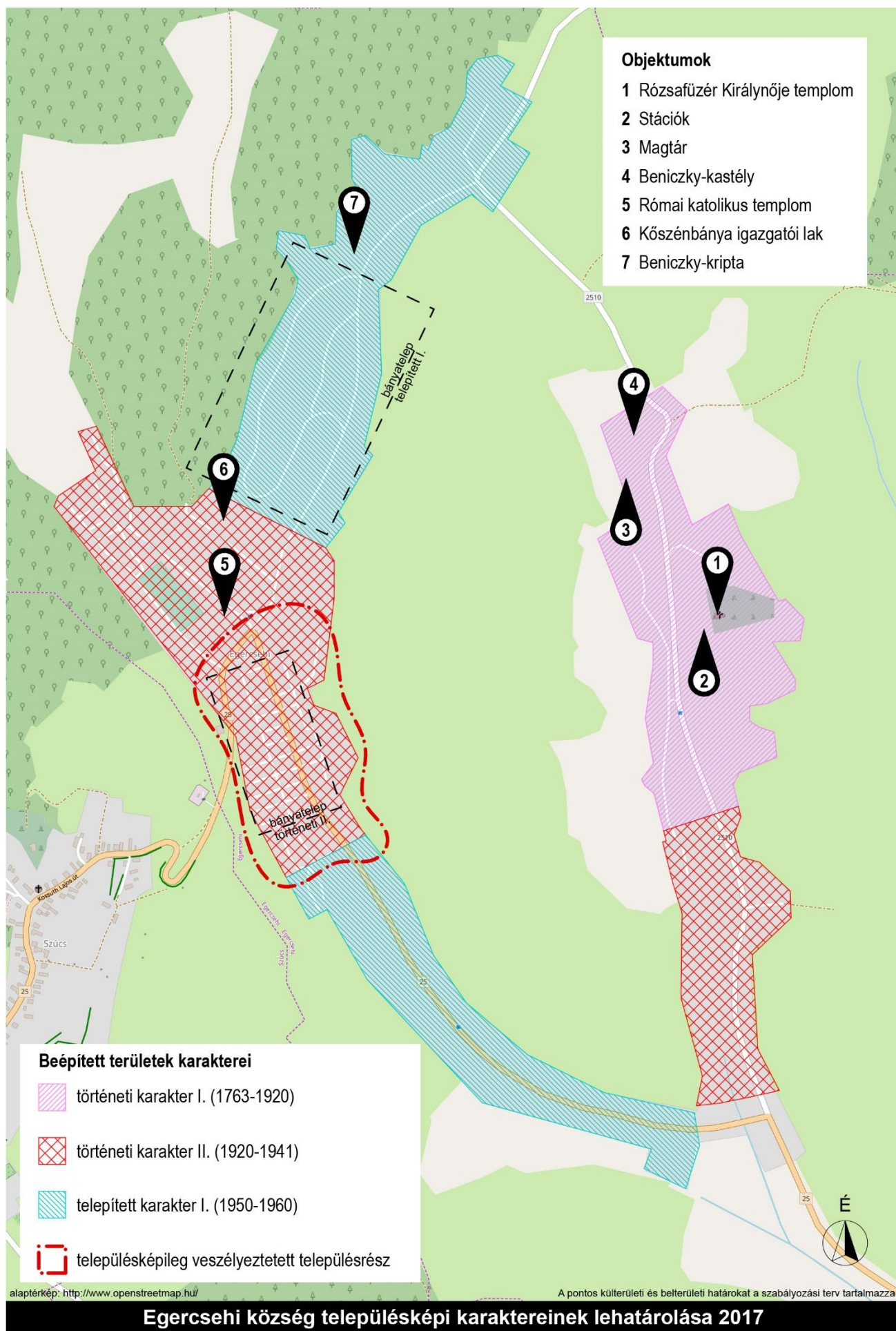
Második Katonai Felmérés (1806-1869)

Magyarország Katonai Felmérése (1941)

Openstreetmap 2017

JÓ PÉLDÁK TÖRTÉNETI I. ÁTALAKULÓ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZHEZ

A lakóház. A község hagyományosan épített lakóházainak uralkodó típusa a XX. sz. első felében a nyeregtetős, szarufás, háromsejtű, boglya kemencés, szabadkéményes ház; ez azonban az építkezés modernizálódásával teljesen eltűnt, összefüggésben a bánya 1907-ben történt megnyitásával. A XIX. sz.-ban még általános volt a zsilipelt, gerendavázas falszerkezet (utolsó példányai 1910 körül tűnnek el), szarufás konty tetővel—ennek elől „ereszete” volt —, belőlfűtős kemencével. A XVIII.sz. végén a faház még az építkezés magasabb szintjét képviselte, mert a plébániaházat is fából építették. A XX. sz. előtti időkben a faház mellett jelentős szerepe volt a földből „verett ház”-nak, melyből 1956-ban bontották el az utolsót. 1905-ben községi kőbánya („kővágó”) nyílt, és ettől kezdve a kő, mint a fal építőanyaga, fokozatosan jelentőséget nyer. Vele együtt vályogot és 1950 óta téglát is alkalmaznak. Szalmával általánosságban 1920-ig fedték a házakat. A XX. sz. elejéig gyakori volt a mestergerendás fedem, boldoganyával.

A bányászattal összefüggő fejlődés az ófalut épületállományára is rányomta bélyegét. Vegyesen találhatunk 30-as vagy 60-as évekből származó épületeket, de mind a mai napig fennmaradt egy-két tornácos ház is.

JÓ PÉLDÁK TÖRTÉNETI II. KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZHEZ

Egercsehi már a két világháború között fejlődésnek indult a kőszénbánya megnyitásával. Míg az ófalu részen a település organikusán fejlődött tovább az út mentén, addig a következő völgybe kiépült a bányatelep teljes mértékben tervezett településrésze. A két világháború közötti beépítés ahogy azt archív fotók is bizonyítják különlegesen rendezett összképet mutathatott. Sajnos mára ez a rendezettség felbomlott és a bányatelep telkeit a legkülönbébb melléképületek „tarkítják”. A terület rehabilitációjával és az egységes kialakítású telepi épületek megmentésével párját ritkító lakókörnyezet varázsolható.

ófalú település részen

ófalú település részen

bányatelep település részen

bányatelep településrészen

JÓ PÉLDÁK TELEPÍTETT I. KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZHEZ

A második világháború után újabb fellendülés következett be a település életében. A két világháború közötti bányatelep déli végétől utcás településként épültek tovább a házak, melyek már majdnem elérik az ófalui részt, míg az északi területeken új bányatelep alakult ki. A fejlődés egészen kitartott a 80-as évek végéig és a település a városiasodás jeleit mutatta. Sajnálatos módon azonban a bánya bezárásával ez a fejlődés megtorpant.

AJÁNLÁSOK, ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Ebben a fejezetben ajánlásokat teszünk a karakterre jellemző építészeti formavilág alapján.

Az építészeti útmutató táblázatos formában ábrák segítségével mutatja be a karakterekre jellemző építészeti tulajdonságokat. Az ábrákhoz rövid szöveges leírást csatoltunk. Minden egyes karakter saját oszlopában jelezzük, hogy a karakterre összképe szempontjából javasolható-e az adott építészeti megoldás.

Az útmutató kizárólag ajánlásokat tartalmaz. Konkrét építészeti elképzelés esetén az illeszkedés szabályait megtartva el lehet térni tőle.

Jelmagyarázat:

Történeti I. karakter

Történeti II. karakter

Telepített I. karakter

Telepített II. karakter

Mezőgazdasági birtokközpontok

Üdülőházas karakter

Településképileg ajánlott

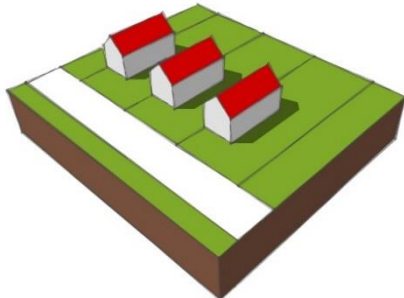
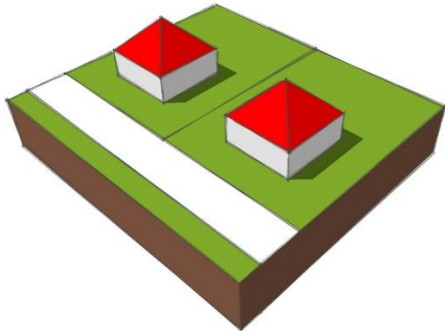
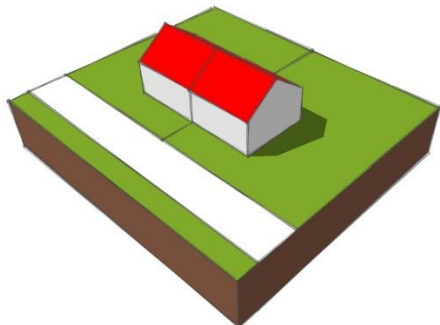
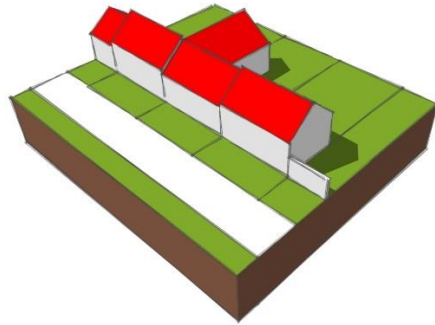
Településképileg nem javasolt

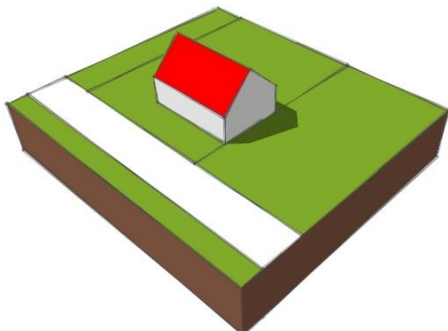
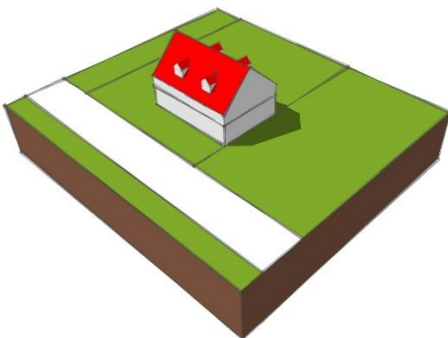
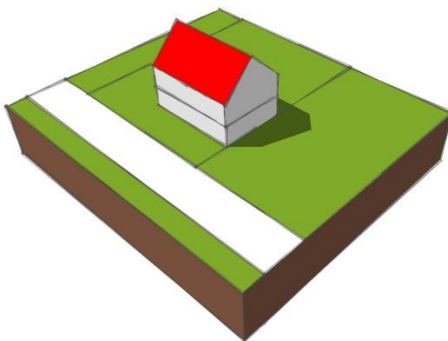
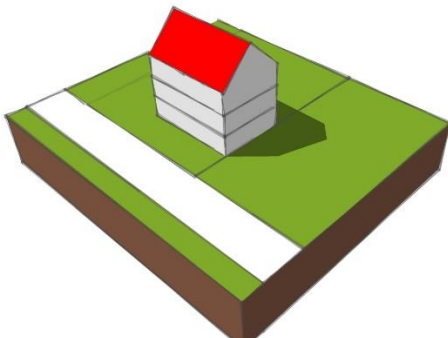

Településképileg elfogadható

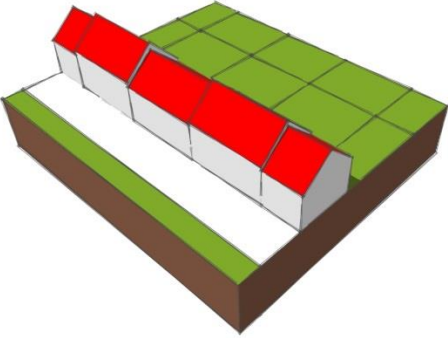
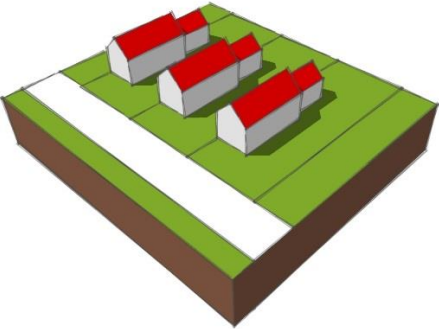
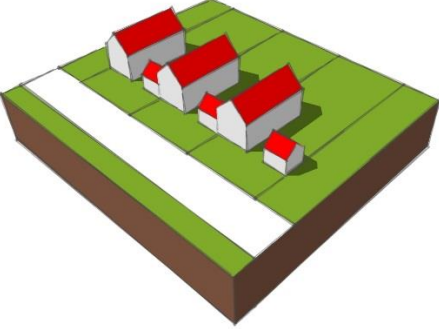
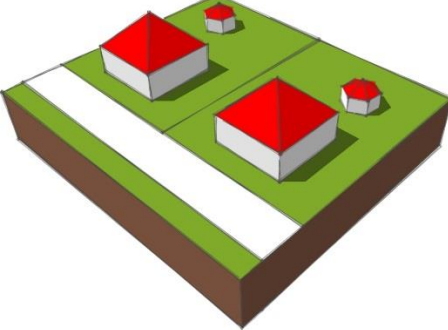

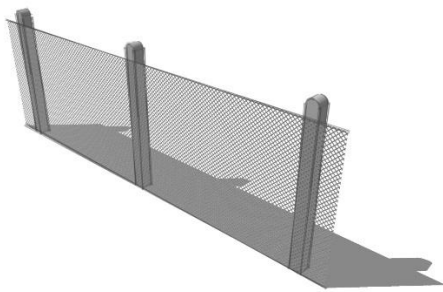
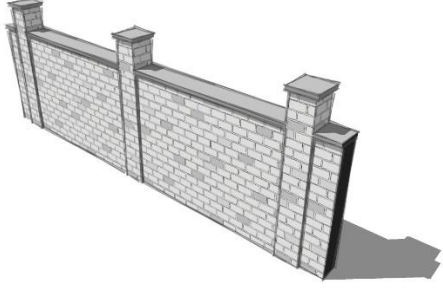
Nem releváns karakter

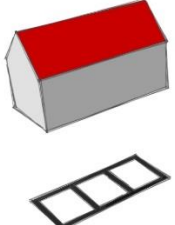
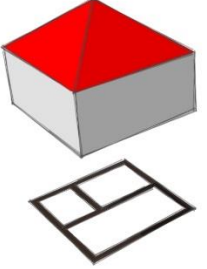
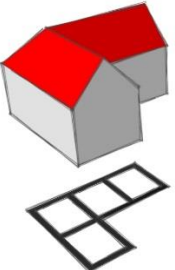
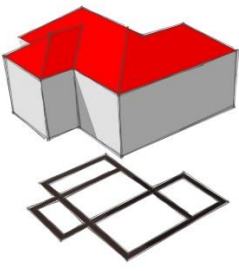
Beépítési mód							
karakterek:							
	oldalhatáron álló beépítés	✓	✓	✓	-	●	-
	szabadon álló beépítés	✗	✗	✗	-	✓	-
	ikres beépítés bányatelepi részen	✗	✓	✓	-	●	-
	zárt sorú beépítés	✗	✗	✗	-	●	-

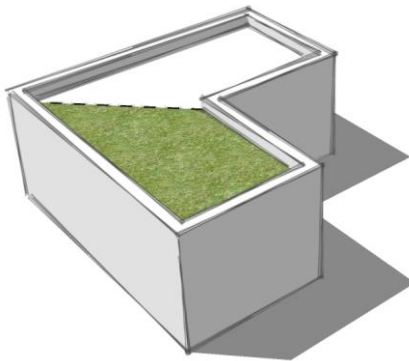
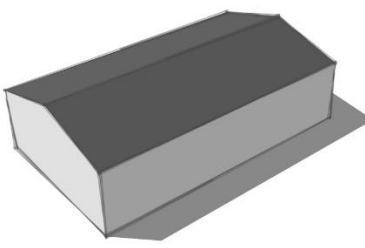
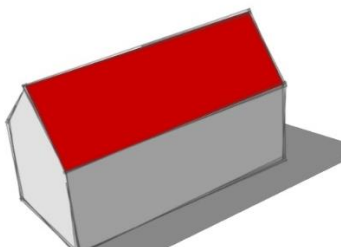
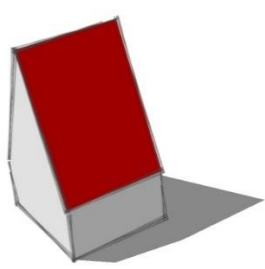
Szintszám							
karakterek:							
	földszintes beépítés	✓	✓	✓	-	✓	-
	földszint + tetőtér beépítés	●	✓	✓	-	✓	-
	egy emeletes beépítés	✗	✗	✓	-	●	-
	több emeletes beépítés	✗	✗	✗	-	✗	-

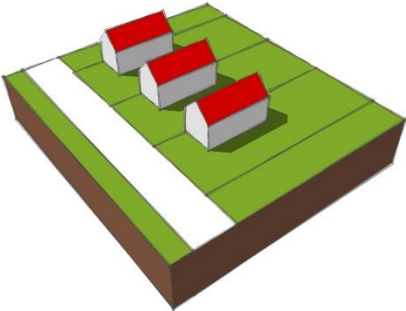
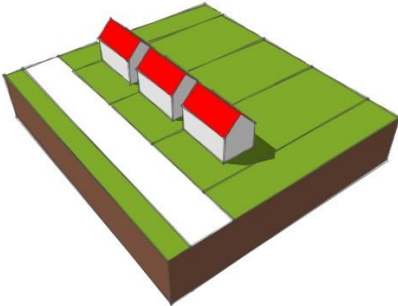
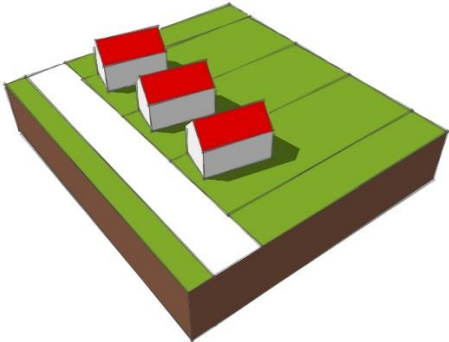
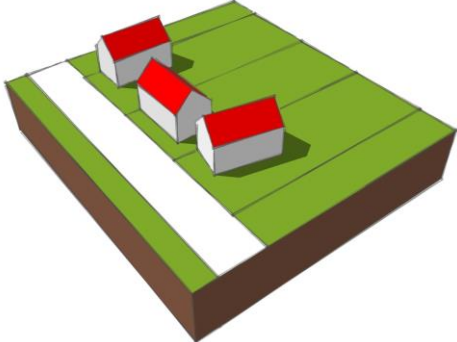
Mellék épületek, kerti építmények

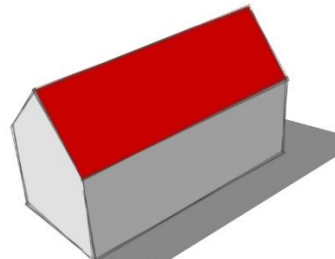
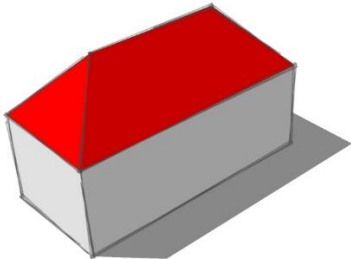
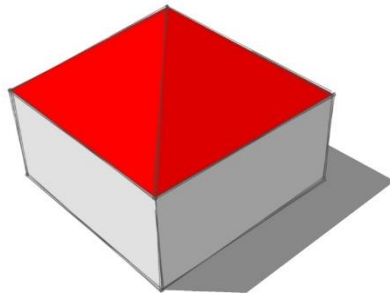
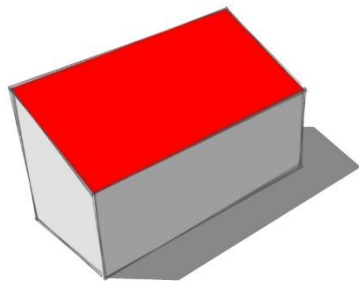
karakterek:							
	melléképület és kerti építmény nélkül	✓	✓	✓	-	●	-
	főépülettel összeépítve (bányatelepi részen a melléképületek kerülendők)	✓	✓	✓	-	●	-
	utcafronton külön építményként	✗	✗	✗	-	●	-
	szabadon állóan külön építményként	✗	✗	✗	-	●	-

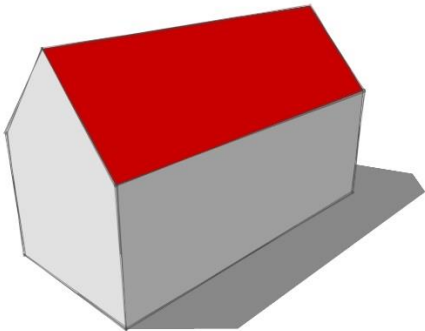
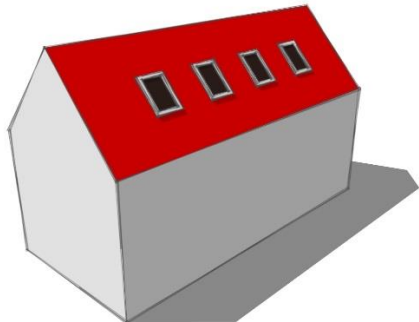
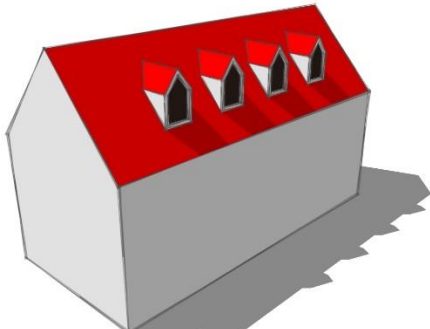
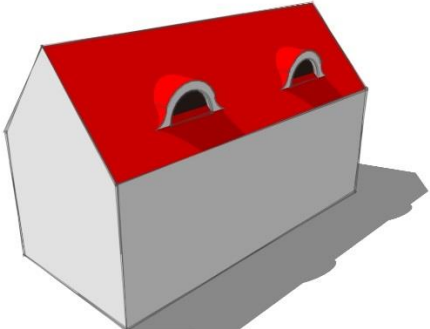
Kerítés kialakítások							
karakterek:							
	drótkerítés	✗	✗	✗	-	✓	-
	léckerítés	✓	✓	✓	-	●	-
	áttört kerítés lábazattal	✓	✓	✓	-	●	-
	tömör fal kisméretű téglából vakolattal vagy anélkül	✗	✗	✗	-	●	-

Tömegformálás						
karakterek:						
	egy traktusos tömeg	✓	✓	✓	-	✓
	két traktusos tömeg	●	✓	✓	-	●
	L alakú tömeg (bányatelepi részekben ikres beépítés esetén javasolt)	✓	✓	✓	-	●
	szabálytalan tömegkontúr	●	●	●	-	●

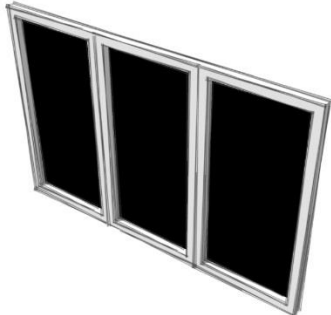
Tetőhajlás							
karakterek:							
	lapostető / zöldtető	✗	✗	✗	-	●	-
	alacsonyhajlású tető	✗	✗	✗	-	✓	-
	normálhajlású tető (35°-45°)	✓	✓	✓	-	✓	-
	meredekhajlású tető	✗	●	●	-	●	-

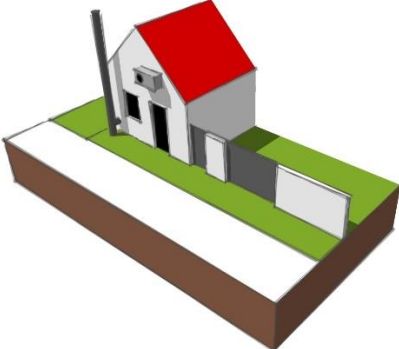
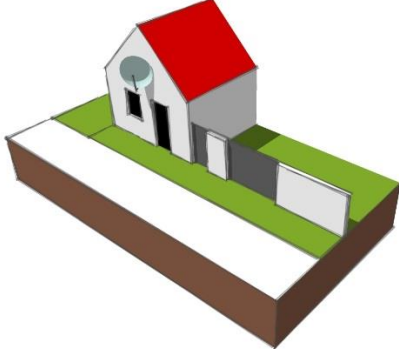
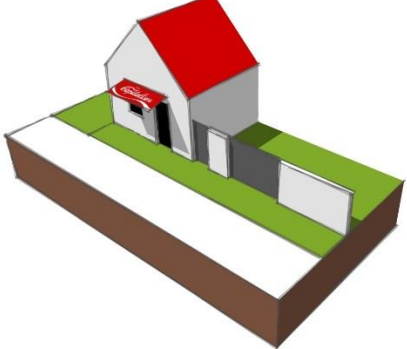
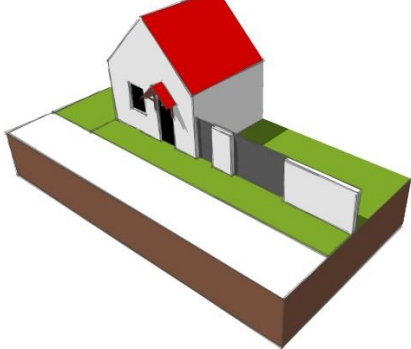
Tető gerinc irány						
	karakterek:					
	utcára merőleges gerinc	✓	✓	✓	-	●
	utcával párhuzamos gerinc	✓	✓	✓	-	●
	utcával szöget bezáró gerinc	✗	✗	✗	-	●
	szabálytalan elrendezés	●	●	✗	-	●

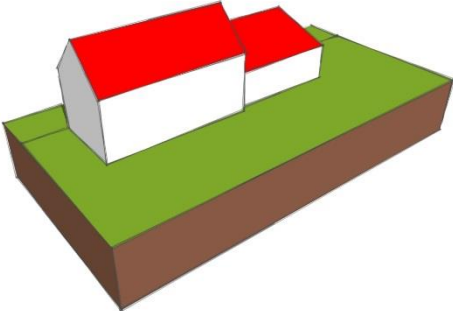
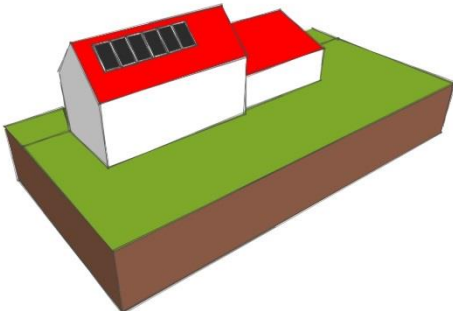
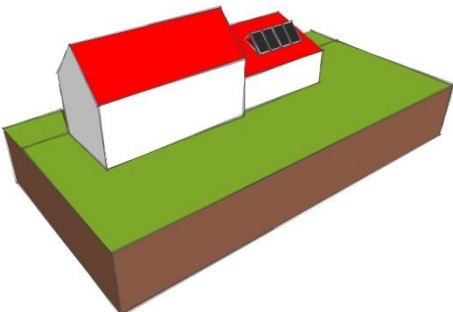
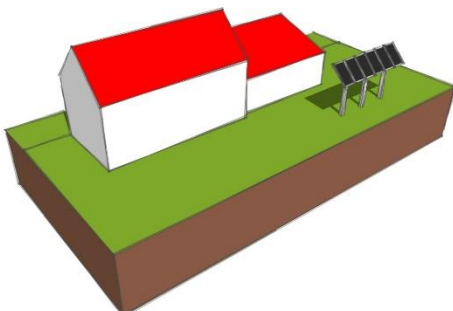
Tetőformák							
karakterek:							
	nyeregtető	●	✓	✓	-	●	-
	kontyolt tető	✓	✓	✓	-	●	-
	sátortető	●	●	●	-	●	-
	félnyeregtető	✗	✗	✗	-	●	-

Tetőablakok							
karakterek:							
	nincs tetőablak	✓	✓	✓	-	●	-
	tetősíklak	✓	✓	✓	-	●	-
	állóablak	●	●	●	-	●	-
	ökör szem ablak	✗	✗	✗	-	●	-

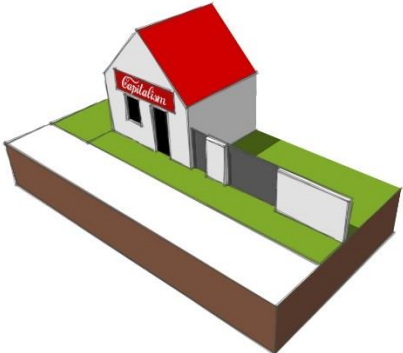
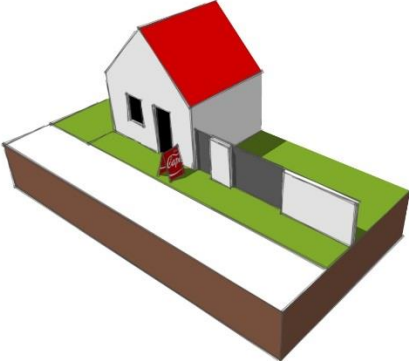
Ablakok

karakterek:							
	hagyományos osztású ablak	✓	✓	●	-	●	-
	három részre osztott ablak	●	●	●	-	●	-
	két részre osztott ablak	✓	✓	✓	-	●	-
	osztás nélküli ablak	●	●	✓	-	●	-

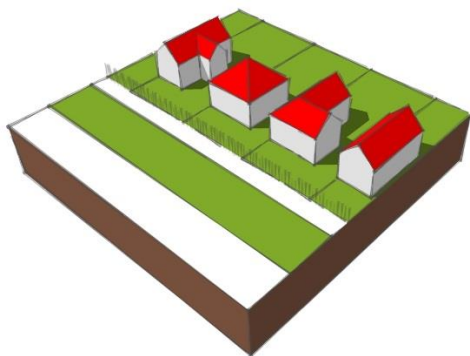
Utcai homlokzat						
	karakterek:					
	gépészeti berendezés utcai homlokzaton	✗	✗	✗	-	●
	telekommunikációs eszköz utcai homlokzaton	✗	✗	✗	-	●
	napellenző utcai homlokzaton	●	●	●	-	●
	előtető utcai homlokzaton	●	●	●	-	●

Napelem elhelyezés							
	karakterek:						
	nincs napelem	✓	✓	✓	-	✓	-
	napelem főépületen (közvetlenül a tetőfedésre szerelve, egy foltban elhelyezve)	●	✓	✓	-	✓	-
	napelem melléképületen	✓	●	●	-	✓	-
	napelem külön alépítményen	✗	✗	✗	-	●	-

Hirdetés elhelyezés

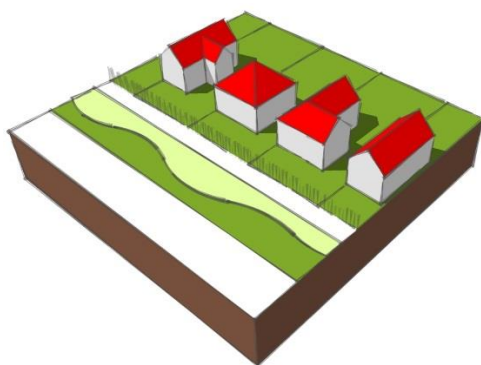
karakterek:							
	hirdetés utcai homlokzaton	✓	✓	✓	-	✓	-
	hirdetés kerítésen	✓	✓	✓	-	✓	-
	hirdetés előkertben, oldalkertben	✗	✗	✗	-	●	-
	kihelyezett mobil hirdetés	●	✓	✓	-	✓	-

Ajánlások útmenti zöld sávok kialakítására (karaktertől függetlenül)

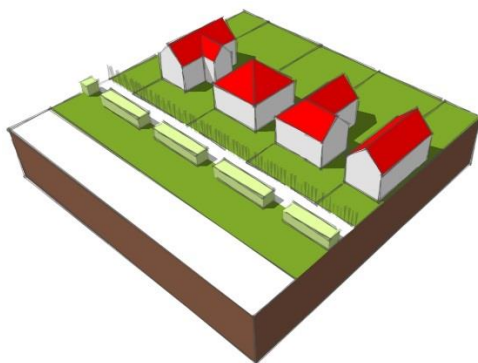
fűvesítés

szűk és nagyforgalmú utcák
esetében javasolt

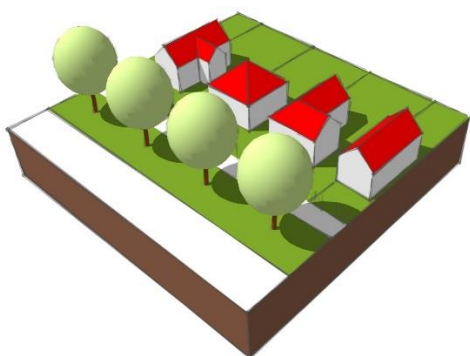
virágágyás

szűk, alacsonyforgalmú utcák
esetében javasolt

cserje, sövény

szélesebb vagy nagyforgalmú
utcák esetében javasolt

fasor

széles utcák esetében
javasolt

Cserjék, sövények és fasorok telepítésénél figyelembe kell venni a bűnmegelőzési szempontokat, valamint be kell tartani a tűzvédelmi előírásokat is. A telepítést továbbá befolyásolhatja a meglévő közművek elhelyezkedése. A Bükki Nemzeti Park által telepítésre javasolt és tiltott növények listáját a településképi rendelet tartalmazza.

Ajánlások homlokzati anyaghasználatra

	Történeti I.	Történeti II.
lábazat	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
homlokzat anyaga	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
homlokzat színe	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
tagozatok	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
nyílászárók	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
külső árnyékolók	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
oszlopok, pillérek	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
korlátok	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
ereszdeszka	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
oromfalak	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
ereszcsatorna	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
tetőfedés	kiselemes fedés	kiselemes fedés
kémények	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve

A kreatív gondolkodáson alapuló illeszkedést támogatva csak azon karakterek kapcsán teszünk konkrét ajánlást építőanyagokra, ahol az adott épületelem anyaghasználata karaktert befolyásoló tényező. Egyéb helyeken az illeszkedés szabályait megtartva javasolt a különböző építőanyagokat felhasználni.

Ajánlások homlokzati anyaghasználatra

	Telepített I.	Mg. birtokközpontok
lábazat	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
homlokzat anyaga	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
homlokzat színe	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
tagozatok	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
nyílászárók	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
külső árnyékolók	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
oszlopok, pillérek	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
korlátok	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
ereszdeszka	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
oromfalak	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
ereszcsatorna	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
tetőfedés	kiselemes fedés	meglévőkhöz illeszkedve
kémények	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve

A kreatív gondolkodáson alapuló illeszkedést támogatva csak azon karakterek kapcsán teszünk konkrét ajánlást építőanyagokra, ahol az adott épületelem anyaghasználata karaktert befolyásoló tényező. Egyéb helyeken az illeszkedés szabályait megtartva javasolt a különböző építőanyagokat felhasználni.

Mezőgazdasági birtokközpont

A TSZ központok a 90-es években felszámolásra kerültek, azonban az épületállomány megmaradt, újra hasznosítása folyamatban van illetve külterületeken újabb mezőgazdasági épületek is létesülhetnek, ezeknél az anyaghasználatnál az illeszkedés szabályait javasoljuk figyelembe venni, illetve külterületi természetben való építettségük okán az építésnél, átalakításnál, bővítésnél a kilátásvédelem, rálátásvédelem és tájvédelem szempontjait is javasoljuk figyelembe venni.

JÓ PÉLDÁK SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, UTCANÉVTÁBLÁK

Településeink közterületeit meghatározó sajátos építményfajták, reklámhordozók és egyéb műszaki berendezések a települések fejlődési üteméhez képest rendkívül gyors változásokon esnek át. A technológiai fejlődés újabb, és újabb eszközök és hálózatok megjelenését eredményezi településeinken. A folyamatosan változó műszaki kialakítások miatt igen nehéz, vagy szinte lehetetlen feladat általánosan alkalmazható ajánlásokat tenni. Az utcaképben talán leginkább zavaró légkábeles hálózatok lehetőség szerinti összevonása mindenképpen javasolható, amíg a földkábeles vezetés általánossá nem válik. Majdnem mindenhol elmondható, hogy a sajátos építményfajták és egyéb műszaki berendezések elhelyezésénél kevés jó példát találunk. Ugyan ez a helyzet a reklámhordozók vonatkozásában is. Ez utóbbiak elhelyezésére korábbi fejezetekben karakterenként külön-külön ajánlásokat tettünk.

Közvilágítás, díszvilágítás (LoNNe ajánlások)

A fény hatással van a növényekre, állatokra és hasonlóan az emberekre is. Akár kis mennyiségű, rossz időben érkező fény is megzavarhatja az élőlények belső óráját, a hormonok termelését, vagy akár a teljes ökoszisztémát is károsan érintheti. A ragadozó-zsákmány kapcsolatok felborulhatnak és az éjszakai fajok növekvő mértékben elveszthetik életterületüket. Hosszú távon mindez a biológiai változatosságot is veszélyezteti.

A helyzet javítása érdekében a kutatók négy cselekvési javaslatot fogalmaztak meg.

El kell kerülni a hideg fehér fényű világítást, amely 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmaz: Ennek megfelelően 3000K alatti érték javasolt a kültéri világítás színhőmérsékletére.

A világítótestek emyőzése olyan legyen, hogy a fényt oda irányítsa, ahol arra szükség van: Megfelelő emyőzés esetén a kibocsátott fényt nem látjuk közvetlenül. A megfelelően irányított fény nem jut a gyalogosok, járművezetők szemébe, az épületek ablakai felé vagy éppen az égbolt irányába. A fényeknek - még a díszvilágítás esetén is - lefelé kell irányulniuk. Így például a talajszintbe épített fényvetőket, melyek felfelé sugároznak, el kell kerülni.

Az utcákat amennyire csak lehet egyenletesen, és amennyire csak lehet alacsony intenzitással világítsuk meg: Vidéki utakon a 0,3 cd/m² fényűrűség elegendő, amely kb. 4 lux megvilágítással elérhető. Ez az EU útvilágítási szabványoknak (EN13201) megfelelő legalacsonyabb útosztály. Az EU szabványok gyakran sokszor erősebb megvilágítást ajánlanak, mint ami jelenleg a legtöbb európai településen megvalósult.

Igazítsák a kültéri világítást a tényleges használat idejéhez. Este 10 óra, vagy éjfél után jóval kevesebb fényre van szükség, ennek megfelelően a közvilágítás fénye csökkenthető. A megvilágítási szintek akár 50-80%-os csökkentése is lehetséges. A nem közcélú világítást teljesen ki kell kapcsolni, ha nincs arra közvetlen szükség.

forrás:

Világítástechnikai társaság

Övjük meg az éjszakát: Egy nemzetközi tudományos kutatóhálózat ajánlásai a kültéri világítás kapcsán

<https://goo.gl/wqxxqG>

Utcanévtábla

Az utcakép fontos eleme az utcanévtábla és a házszám tábla, de a településen való tájékozódásban is kiemelkedő szerepe van. Ezért különösen fontos, hogy kialakításuk és elhelyezésük egységes elvek mentén történjen.

Az utcanévtáblát az épület sarkához minél közelebb kell elhelyezni. Az elhelyezés magasságának javasolt határértékei: 250-450 cm. Egyes övezetekben előfordulhat, hogy kerítésre kell felszerelni az utcanévtáblát, mert az épület fala messze esik a saroktól, de ez esetben is törekedni kell a legmagasabb elhelyezésre.

1. sor A közterület neve - 70mm verzálmagasság

Házszám tábla

A házszám táblát a bejáráshoz lehető legközelebb, attól jobbra (ritkábban balra vagy középen), 2-3 m-es magasságban kell elhelyezni. Szükség esetén lehetséges a házszám tábla kapuszerkezetre vagy kerítésre való felszerelése is.

1. sor A közterület neve - 20mm verzálmagasság

2. sor A házszám - 70mm verzálmagasság

Tipográfia

A táblák szöveges feliratának alapkövetelménye a jó olvashatóság. A táblákon az úgynevezett talpnélküli (sans-serif), groteszk betűtípusokkal kiírt információk olvashatók a legjobban. A táblák feliratai számára megfelelő betűtípusok pl. Helvetica, Frutiger, Gill, Arial. A tábla háttérének és a feliratának színe között határozott különbség, kontraszt legyen. A feliratok háttereként homogén felületet alkalmazzunk. A feliratok határozott kontúrral készüljenek. A feliratokat középtengelyesen, minden sort középre zárva kell elhelyezni a táblákon.

Elrendezési vázlat:

